

rance spirer frem. For Politik interesserer kun en meget snæver Kres sig og tilsyneladende slet ingen fra Middelklassen. I det følgende Tidsafsnit 1748—70 udkæmpes den afgørende Kamp. Omkring Voltaire, Montesquieu, Rousseau, d'Alembert og Diderot fylker sig en Hærskare af Forfattere, der viderefører og populariserer de Stores Ideer, og Landet oversvømmes af et Utal af Bøger, Flyveblade og Smaaskrifter. Deismen begynder nu at brede sig, og Ligegyldigheden overfor den katolske Kirke tager til. Man kræver højlydt Tros- og Ytringsfrihed og taler stadig om Tolerance overfor anderledes Tænkende. Ogsaa de politiske Interesser vokser, de svøber sig ud af den foregaaende Periodes graa Almindelighed, faar en mere direkte Retning mod den siddende Regering og en hvassere Brod. Naar vi endelig frem til den sidste Periode, Aarene fra 1770—89, adskiller den sig fra de foregaaende derved, at de ny Idéstrømninger forplanter sig til stadig større Krese og navnlig, at de begynder at æde sig frem indenfor 3. Stand. Overalt synes man at vaagne til nyt virksomt aandeligt Liv, man begynder at spørge og at ræsonnere. Der er utallige Vidnesbyrd herom, ikke alene Bøgernes voksende Oplag, men Forhold som dette, at Undervisningen lægges om i mere realistisk Retning, at der oprettes Akademier rundt om i Provinsen, litterære Klubber, Biblioteker og Aviser. Der er opstaaet en Læselyst som aldrig før, og i dens Kølvand følger Kritiken og Eftertanken. Og hvad er det, der interesserer? Det er ikke alene, som Taine fremstillede det, de store almene Ideer og Teorier af religiøs, politisk og social Art, men det er jævne, dagligdags Forhold som Kornpriser, Retsplejens Mangler, Vejvæsenet, Kvægsyge etc. Det er den samme Slags Spørgsmaal, man træffer i de Tusinder af Cahiers fra 1789, medens almindelige Teorier kun forekommer uhyre sjældent.

Som Bilag følger en meget udførlig Bibliografi, der blandt andet indeholder en værdifuld Fortegnelse over de mange »filosofiske« Skrifter, der skød frem i Ly af de store Mestre, samt en Oversigt over udgivne Samlinger af Cahiers. *Harald Jørgensen.*

Som et led i »Veröffentlichungen der historischen Reichskommission« har Hans Rosenberg udgivet *Die nationalpolitische Publizistik Deutschlands vom Eintritt der neuen Ära in Preussen bis zum Ausbruch des deutschen Krieges. Eine kritische Bibliographie* (I—II, 1935). Værkets formaal er at give en alsidig belysning af den tyske offentlige menings stilling til de nationalpolitiske problemer i de aar, da grunden til det nye tyske rige blev lagt (1858—66) — forsaavidt denne stillingtagen har fundet udtryk i

brochurer, bøger eller tidsskrifter; til aviser er intet hensyn taget. Henvend 1300 selvstændige skrifter og artiklers indhold og tendens er angivet i korte referater, og en række tidsskrifters holdning belyses i særlige oversigter. De enkelte numre er samlet i grupper efter deres forhold til periodens vigtigste begivenheder og problemer; inddelingen er paa een gang differentieret og overskuelig. Et særligt kapitel behandler kampen om Slesvig-Holsten. — Rosenbergs arbejde er et nyttigt hjælpemiddel især for idéhistorikere. I mange tilfælde er forfatteren til anonyme pjecer her for første gang afsløret; de som det synes fortræffelige referater vil gøre specialforskeren opmærksom paa en række skrifter af værdi for hans arbejde, som ikke er anført i de almindelige kataloger eller hvis titler er lidet gennemskuelige, og paa den anden side spare ham gennemgangen af meget unyttigt stof. *Povl Bagge.*

Paa Historisk Forenings Aarsmøde den 26. Juni 1934 rejstes det Spørgsmaal, om ikke Historisk Forening under en eller anden Form, evt. ved Tilvejebringelse af en Skriftrække (»Beihefte«), kunde hjælpe Historikere med Trykningen af Værker eller Afhandlinger, som paa Grund af de for den historiske Forskning vanskelige økonomiske Kaar ellers havde svært ved at blive offentliggjort. Historisk Forenings Bestyrelse har omhyggeligt overvejet denne Sag, men mener først at maatte skaffe sig nærmere Rede paa, om der virkelig er et alvorligt Behov for et saadant Initiativ fra Foreningens Side, og opfordrer derfor de af Foreningens Medlemmer, som maatte være interesserede i Sagen, til skriftligt at henvende sig til Foreningens Sekretær, Rigsarkivar Axel Linvald, Rigsarkivet, København.
